

Prædiken til nytårsdag 1.1.2018

Mattæus 6, 5-13

Jeg tror ikke, der er nogen bøn, der er så slidstærk, som Fadervor. Eller som har været så slidstærk, som Fadervor altid har været! Og det må der jo være en grund til, - eller mange grunde!

Måske, fordi den er så kort? -og samtidig så præcis. Den får det hele med.

Alt hvad en bøn, skal have med, er der:

Der er, som opstart, lovsangen; - det, at vi besynger en gudsvælde med ordet ”helligt blive dit navn”. Så kommer der en bønfoldelse, - i bønner, der er har med os og vores forhold til andre mennesker at gøre. Og så slutter den med en tillidserklæring, ”for dit er riget, kraften og herligheden, - eller: som vi de sidste mange år har oversat det med: ’for dit er riget, magten og æren.’

Noget andet, der gør den så slidstærk, tror jeg, er, at vi ikke beder for os selv. Men alt i Fadervor er ord, hvor vi beder om en fælles menneskehed - og for alle mennesker. Det er jo ’vi’ og ’vores’ og ’os’ hele vejen i gennem.

Der er ingen, der kan bede Fadervor for sig selv, -altså som om det kun gjaldt én selv. Der er ingen ord i denne bøn, som kalder på, at det kun handler om mig selv, men bønnen sætter os hele tiden i relation til de andre. Der er ikke noget ” for sig selv” i denne bøn, for den gælder alle menneskers velfærd. Og derfor er den ikke privat,

men kan jo bedes offentlig, uden at vi rødmer eller synes, det bliver for ublufærdigt.

Det er ikke kun selve ordene ’vi’, ’vores’ og ’os’, der gør den til noget fælles. Men hele indholdet handler om os mennesker som eet fællesskab og een menneskehed. Én sammenhæng, som gud vil være gud for.

At Fadervor er så slidstærk skyldes også at den er tidløs samtidig med at den er tidsbunden. Fadervor gælder altid for den tid, der er vores, altså lige nu. Men det gør den i alle generationer! Og til alle tider. Den kan bedes til alle tider, - og er blevet det. Men samtidig er den hver gang nutidig, fordi det, vi beder om, er aktuelt, mens vi beder.

Tænk! at have en bøn, der er så kort og samtidig så rig på indhold, at vi kan tage den i munden hvor som helst og til alle tider. Og ligegyldig, hvem vi er.

Det er lidt mærkeligt, for bønnen er jo ikke så generel eller bred i sine begreber, at det bliver svævende eller flyvsk eller abstrakt. Den har et meget præcist indhold: det daglige brød, forladelse af skyld, ikke at blive fristet... og alt det, ved enhver, hvad det kunne være. Hver især af os forbinder med det samme noget konkret og noget, der har med vores liv at gøre med de ord. Og det har man altid gjort – selv om de konkrete ting har skiftet! ’Det daglige brød’, f.eks. -ja, det kunne være grød eller sild eller fladbrød og oliven eller ris og løg, eller kartofler og fedt. Det, der skal til for at overleve én dag, for det daglige brød betyder simpelthen en

”dagsration”. Giv os hver dag det, vi har brug for, for at kunne leve.

Så enkelt, - og så indholdsrigt er den bøn, for mens vi beder, kaster den os lige ind i tanken: ’ja, hvad ER så nødvendigt for at kunne leve? Og ikke bare, hvad jeg og mine har brug for, men mon andre i verden har det, de skal have, for at kunne overleve?’ -Og som Luther forklarede det, så gælder det daglige brød også husly, varme og et sted at bo, hvor man kan sove i tryghed.

Indholdet i hele fadervor er præcist, men uden at være udpenslet. Så mens vi beder, indbydes vi – blidt - til at tænke med. Tænke over: ’og hvad har det så med vores tid at gøre nu? Hvad er det, vi beder om og beder om hjælp til, i den tid, der er vores? Hvad er forladelse af skyld i vores tid? hvad er fristelse i vores tid?’

Det er derfor ordene aldrig bliver uaktuelle, aldrig overflødige eller for gamle.

Det var med vilje, at jeg sagde, at Fadervor indbyder os blidt til at tænke med, hvad det er, vi som menneskehed har brug for lige nu. For bønnen er til eftertanke, mens vi beder.

Men, den er også til det nødstedte menneskes enkle råb om hjælp.

Selv om Fadervor bruger ord som ’vi’, ’vores’ og ’os’, så er den samtidig en bøn, vi må bruge for os selv. Som Jesus sagde: ’i dit lønkammer’. Altså dér, hvor vi er alene. Om det er helt konkret alene i et værelse, i et rum, under himlen eller i en skov. Eller alene, eksistentielt, hvor vi alene står over for tvivl og dilemma og kvide.

Græmmelse og sorg. Dér, hvor vi er kastet ud i en ensomhed; ikke den at være uden mennesker omkring sig. Men alene, fordi der er noget, vi står alene med, - eller i eller overfor. Dér beder vi Fadervor. Hver især. Som et nødråb. Og det har mennesker altid gjort. Der er det særlige i alt det, som de fortæller, at Jesus sagde og viste, at han både lagde hele vægten på os som een menneskehed, der skal leve sammen som brødre og søstre, -altså som guds børn, med ham som bror. Og derfor kan ingen af os nogensinde tillade os at udgrænse andre; - putte dem ud i periferien af vores verden og vores adfærd og vores tænkemåde. Men samtidig lægger han lige så meget vægt på den enkelte. Ingen af os kan gemme os bag de andre. Ingen af os kan leve sit liv på vegne af, hvad andre tænker, mener og synes. På et eller andet tidspunkt --og tit måske ret uventet og uønsket -- står vi overfor os selv og tilværelsens mirakel med spørgsmålet: ”Og hvad vil du så? som menneske, i lyset af guds herlighed? Hvad vil du? Hvad gør du? For det, du vil og det, du gør, er den måde guds herlighed lever i dig på.”

Jeg vil nu, i sidste del af min prædiken, sige noget om ordene: ’led os ikke i fristelse’. Og det vil jeg gøre, fordi det jo vakte stor storhej, at paven vil oversætte det på en ny måde, -bruge tidssvarende ord og begreber ’Det er klogt gjort af ham’, - var det første, jeg tænkte, for *hvem forstår hvad ved ordet fristelse?*

Fadervor er en brugsbøn, og derfor skal den selvfølgelig bruge de ord, som vi benytter nu. Og derfor skal den

også så tit nyoversættes. At skulle have ordforklaringer med, på et stykke papir eller på en App, ved siden af sig, når man beder Fadervor, - det hænger jo ikke sammen. Hvad med de nye generationer? Skal de vokse op med ord, der ingenting siger dem? –fordi ordene ikke kalder på noget i dem? Eller med ord, der på nudansk har fået en anden betydning, så de ikke længere giver den rigtige betydning?

Ordet fristelse vil for i de aller, aller fleste danskere betyde noget, man ikke må gøre. En lille enkelt foreteelse; som f.eks. at spise for meget chokolade eller nuppe venindens kæreste eller bruge for meget benzin eller drikke for dyr vin. Vores forståelse af ordet fristelse er nu blevet knyttet til nogle ting, som lokker, som vi har lyst til, men som man ikke bør gøre, fordi det kan skade andre - eller een selv på lang sigt. Og det er jo ikke helt forkert.

Men, fristelse - det græske ord, der bruges i Fadervor, handler IKKE kun om få enkelte ting, du ikke bør gøre. Men fristelse betyder en prøvelse. Noget, der er så svært i dit liv, så du kan bukke under for det.

Upps – er det så til at forstå? i vores tid?

”Prøv os ikke mere, end vi kan holde til”, beder vi egentlig om, når vi siger: led os ikke i fristelse.

”Led os ikke i” – de ord kan få os til at opfatte gud som en gudsvælde, der vil lede og føre os ind i noget, vi skal kunne stå i mod. Som om gud, er en, der vil teste os. Paven har helt ret i, at det siger Fadervor overhovedet ikke noget om, - og det er slet ikke den slags

gudsopfattelse Fadervor har. Dér handler det ikke om gud som én, der vil teste os og afprøve vores karakter, - om vi nu har karakterstyrke og robusthed nok til at sige nej tak.

Det er et helt andet billede af gud, Fadervor udtrykker. Og det ses af, at vi siger ”du” og bruger barnets ord ”far”. ”Prøv os ikke mere, end vi kan holde til...eller: ”lad os ikke opleve så slemme ting, så vi mister håbet”, ku’ man også sige på dansk.

Eller: ”Lad os ikke ende i fortvivlelse, fordi vi ikke kan klare det, der sker i vores liv”, ku’ man også oversætte det med. Og på den måde træder et andet billede af gud frem: Gud som en hjælper og støtte. Og ikke som en tyran, der vil skalte med vores liv og lykke ved at teste os.

Man kunne også oversætte ”led os ikke i fristelse” med ord som: ”lad os ikke forspilde vores liv”. Og det kan man, fordi ordet fristelse på græsk leger med den betydning ’at skyde en pil af sted, så den rammer sit mål’. Og at blive fristet er derfor at ramme forbi meningen med vores tilværelse sammen.

”Lad os ikke blive prøvet og udsat for større hændelser i vores liv, end at vi stadig kan have håb til dig, vor gud. Et håb for alle mennesker og alles frelse og velfærd.”

Det er indholdet i bønnen om ikke at blive ledt i fristelse.

Og det kunne være bønnen for det nye år.

Amen.